

---

# Miloslav Petrussek: pokora vědouceho

---

## Miloslav Petrussek: pokora vědouceho

28. 8. 2012; autor: doc. JUDr. Petr Pithart; foto: FSV; rubrika: i-Forum informuje

Ralf Dahrendorf napsal knihu o těch intelektuálech, narozených po začátku minulého století, kteří vůbec nikdy nesešli z cesty, nikdy ani chvíli nebloudili, nikdy se nemýlili – ani s komunisty, ani s fašisty či nacisty, ani s nacionalisty. Nikdy nepodlehli pokušením nesvobody. Říká jim „čistí erasmovci“ (Pokoušení nesvobody. Intelektuálové v časech zkoušek, H&H).

Napočítal však všeho všudy tři z těch, kteří v myšlení o lidské společnosti něco znamenali. Jsou to podle něj Raymond Aron, Isaiah Berlin a Karl Popper. I když posledně jmenovaný pobyl pár týdnů u rakouských komunistů. Náš Jan Patočka je také členem Dahrendorfovy „Societas erasmiana“. Jen jeho dočasný ústup do „vnitřní pevnosti“ ho staví těsně za první trojici.



Miloslava Petruska by Dahrendorf do svého seznamu nezařadil (i kdyby se narodil v dekadě, kterou si autor stanovil jako rozhodnou, tj. 1900–1910). Ale on je určitě nejen pro mne na čestném místě v jiném, vysoce ceněném seznamu. V seznamu intelektuálů nejen hluboce vzdělaných a autorsky plodných a vlivných, ale především moudrých. V seznamu těch, kteří se na rozdíl od trojice neposkvřněných museli vyrovnávat třeba právě s marxismem.

Věděl jsem od konce šedesátých let, že jakýsi Petrussek existuje a píše zajímavě o sociometrii. Až po mnoha letech se mi dostaly do rukou samizdatové sešity Sociologického obzoru a tehdy jsem byl maximálně zaujat. Jméno Petrussek tam samozřejmě nebylo, pokud jeho nositel nechtěl přijít o práci pomocného knihovníka na Filozofické fakultě. Čím dále tím více si myslím, že o tom, co se děje v našem světě dejme tomu od první světové války, od kteréžto doby se nám toho čím dál tím víc vymyká z rukou, to podstatné nám neřeknou ani ekonomové, ani právníci, ba ani historici. Ti první, zahlceni čísly, neumějí interpretovat ani minulost (oni se přece nemohli mýlit!), ti druzí nechtějí nic vědět o právu v hlavách lidí, které zatraceně platí, i když není ve Sbírce zákonů. Historici pošetile považují za ctnost nemít příliš fantazie: zakazují si myslet s odbočkami, ačkoli minulé křížovatky jsou právě křížovatky, možná osudové, není to kus přímé ulice.

Avšak sečtělí sociologové s imaginací a smyslem pro sociální psychologii mají ve velké světové literatuře šanci něco podstatného nám říci, osvětlit. Jako třeba Ivo Možný. Anebo Miloslav Petrušek. Od nich jsem se nejvíce dozvěděl o současné české společnosti: jak se vyvinula z minulé společnosti, jak ty dvě společnosti spolu souvisejí. Snad by mohli něco podstatného říci ještě také filozofové. Rozhodně ti, kteří se „specializují“ na souvislosti. Specialisté na obecně, tentokrát myšleno bez ironie.

Miloslav Petrušek, který byl takovýmto „specialistou“, udělal pro vážnost sociologie a respekt k ní mnoho, nejspíše víc než jiní. Myslím si, že také proto, že jeho cesta nebyla přímkou těch, co všechno věděli správně od jinošských let. Protože on i tu cestu samotnou učinil svým tématem. Hlavně ale proto, že složitá cesta se zhodnotí jen člověku pokornému. Že pokora je nejdůležitějším předpokladem moudrosti. Že u vzdělanců to platí násobně. A že pýcha sebejistých povede nakonec k poměrům, nad kterými si mnozí zoufají a hlavně ti mladší z nich začínají opět – bloudit.

Dílo Miloslava Petruska a jeho život jsou už dlouho slity v jeden smysluplný svazek pronikavého myšlení, vůle a schopnosti sdílet je s ostatními.

Co víc si člověk může nakonec přát?